

1 A bizonyítási teher

1.1 Melyek a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok?

A polgári eljárásban a bizonyításfelvételre, valamint a bizonyítékok előadására, kiválasztására, beszerzésére, vizsgálatára és értékelésére vonatkozó szabályok a polgári perrendtartás (*Zakon o parničnom postupku*) (*Narodne novine* [NN; a Horvát Köztársaság hivatalos lapja] 53/91., 91/92., 112/99., 129/00., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 96/08., 84/08., 123/08., 57/11., 25/13. és 89/14. sz. [ZPP]) 219–276. cikkében található.

Főszabály szerint a feleknek meg kell határozniuk azokat a tényeket és be kell mutatniuk azokat a bizonyítékokat, amelyekre követeléseiket alapozzák, vagy amelyek segítségével meg kívánják cáfolni az ellenérdekű fél által tett nyilatkozatokat és bemutatott bizonyítékokat, vagyis a horvát (polgári) eljárásjog szerint a meghallgatáshoz való jogra vonatkozó el vezéri a tények összegyűjtését és a bizonyítékok bemutatását.

Ennek megfelelően – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a feleknek bizonyítaniuk kell azon nyilatkozatok hitelességét, amelyek a számukra kedvező tények fennállására vonatkoznak, és amelyekre követeléseiket (és kifogásaikat) alapítják.

Főszabály szerint a bíróság csak azokat a tényeket állapíthatja meg, amelyeket a felek meghatároztak, és csak azokat a bizonyítékokat veheti fel, amelyeket a felek bemutatnak. A bíróság kivételesen csak akkor jogosult (és köteles) olyan tények megállapítására, amelyeket a felek nem határoztak meg, illetve olyan bizonyítékok felvételére, amelyeket a felek nem mutattak be, ha feltételezi, hogy a felek olyan követeléseket kívánnak érvényesíteni, amelyek érvényesítésére nem jogosultak.

Amennyiben a benyújtott bizonyítékok alapján (a ZPP 8. cikke) a bíróság nem tud kétséget kizáró módon megállapítani egy tényt, a tény fennállásáról a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok alapján dönt.

1.2 Vannak-e olyan szabályok, amelyek bizonyos tények tekintetében mentesítik a bizonyítási teher alól? Milyen esetekben? Lehetséges-e egy konkrét jogi vélelmet bizonyítással megdönteni?

Bizonyíték minden olyan tény, amely jelentőséggel bír a határozathozatal szempontjából.

Nem kell bizonyítani az olyan tényeket, amelyeket a fél a bíróság előtt az eljárás során elismert, de a bíróság elrendelheti e tények bizonyítását is, ha úgy véli, hogy azok elismerésével a fél olyan követelést kíván érvényesíteni, amelynek érvényesítésére nem jogosult (a ZPP 3. cikkének harmadik bekezdése). Emellett a jogszabályi rendelkezéseket sem kell bizonyítani, mivel azokra az „a bíróságnak ismernie kell a jogot” (*iura novit curia*) szabályt kell alkalmazni.

Nem kell bizonyítani azokat a tényeket, amelyek köztudomásúak. Bizonyítható azonban az, hogy egy adott tény nem köztudomású.

Nem kell bizonyítani azokat a tényeket, amelyek fennállását jogszabály vélelmezi, de – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – bizonyítható, hogy azok nem állnak fenn. Ennek megfelelően a megdönthető vélelmekre (*praesumptiones iuris*) vonatkozó szabályok elősegítik a bizonyítást, mivel a jogilag releváns tényre támaszkodó félnek nem kell e tény fennállását közvetlenül bizonyítania; elegendő a megdönthető vélelemben szereplő általános jogi normára hivatkozni, és annak a félnek kell a bizonyításról gondoskodnia, aki azt állítja, hogy a megdönthető vélelemben szereplő általános szabályt a konkrét ügyben nem lehet alkalmazni.

Előfordulhatnak azonban olyan esetek, amelyekben a jog nem teszi lehetővé a jogszabályban vélelmezett tényekkel szembeni ellenbizonyítást (*praesumptiones iuris et de iure*); ilyenkor a bíróság köteles megállapítani, hogy a kérdéses jogilag releváns tény fennáll.

1.3 Milyen mértékben kell a bíróságnak meggyőződni valamely tényről ahhoz, hogy ítéletét e tény fennállására alapozza?

A bíróság feladata meggyőződni azon tények fennállásáról vagy fenn nem állásáról, amelyektől függ a jog alkalmazása. A ZPP nem tartalmaz a valószínűsége vonatkozó kifejezett rendelkezéseket, de a valószínűség fokának a meghozandó intézkedés jelentőségével arányosan kell növekednie, figyelembe véve az eljárás azon szakaszát, amelyben egy konkrét eljárási kérdés megtárgyalásra és eldöntésre kerül, valamint azokat az eljárási következményeket, amelyek akkor állnak be, ha bizonyos tények fennállása vagy fenn nem állása megállapításra kerül.

A bizonyítékok szabad mérlegelésének főszabálya szerint a bíróság saját elhatározása alapján dönt arról, hogy a benyújtott bizonyítékok egyenkénti és összességében történő lelkiismeretes és gondos értékelése alapján mely tényeket fogadja el bizonyítottként, figyelembe véve az eljárás egészének eredményét.

2 A bizonyításfelvétel

2.1 A bizonyításfelvétel minden esetben valamelyik fél kérelmére történik, vagy bizonyos esetekben a bíró maga is kezdeményezheti azt?

Ahogy az korábban megállapítást nyert, a horvát (polgári) eljárás elsősorban inter partes eljárás, vagyis a felek saját kezdeményezésre gyűjthetik össze a tényeket és vehetik fel a bizonyítást, és a bíróság csak akkor jogosult a felek által meg nem határozott tények megállapítására és a bizonyításfelvételre, ha úgy véli, hogy a felek olyan követeléseket kívánnak érvényesíteni, amelyek érvényesítésére nem jogosultak (a ZPP 3. cikkének harmadik bekezdése).

2.2 Ha a bíróság helyt ad a fél bizonyításfelvételre vonatkozó kérelmének, mik a következő lépések?

A bíróság dönti el, hogy a bemutatott bizonyítékok közül melyeket kell felvenni a meghatározó tények megállapítása érdekében.

Amennyiben a bíróság elfogadja a fél bizonyítási indítványát, főszabály szerint megkezdje az adott bizonyíték felvételét.

A tanácsban (*vijeće*) tárgyalt ügyekben a bizonyításfelvételre a tanács előtt, a fő tárgyaláson kerül sor, de a tanács – fontos okból – úgy dönthet, hogy egyes bizonyításokat a tanács elnöke vagy a megkeresett bíróság bírója (a megkeresett bíró) előtt kell felvenni. Ebben az esetben a bizonyításfelvételre vonatkozó jegyzőkönyvet kell felolvasni a fő tárgyaláson.

Az egyesbíró vagy a tanács elnöke vezeti a fő tárgyalást, kikérdezi a feleket, és elvégzi a bizonyításfelvételt, de a bíróságot nem köti a tárgyalás vezetésére vonatkozó határozat, ami többet között azt jelenti, hogy nem kötik a felek által benyújtott bizonyítékokra vonatkozó indítványok elfogadásával vagy elutasításával kapcsolatos határozatok.

2.3 Mely esetben utasíthatja el a bíróság a fél bizonyításfelvételre irányuló kérelmét?

A ZPP rendelkezései szerint a bíróság elutasítja azokat a benyújtott bizonyítékokat, amelyek véleménye szerint nem relevánsak, és a határozatban megindokolja az elutasítást.

A ZPP nem tartalmaz az elfogadhatatlan bizonyítékok vagy az olyan bizonyítások elutasításának lehetőségére vonatkozó különös rendelkezéseket, amelyeket nem lehet költséghatékonyan felvenni. A városi bíróság (*općinski sud*) előtt folyamatban lévő, 10 000 horvát kunát nem meghaladó értékű jogvitákban és a kereskedelmi bíróság (*trgovački sud*) előtt folyamatban lévő, 50 000 horvát kunát nem meghaladó értékű jogvitákban a bíróság, ha

véleménye szerint a jogvita eldöntése szempontjából jelentős tények megállapítása aránytalan nehézségekkel és költségekkel járna, az ilyen tények fennállását szabad értékelés alapján is megállapíthatja, figyelembe véve a felek által benyújtott dokumentumokat és a felek vallomásait, ha a bíróság a felek meghallgatásával is beszerzett bizonyítékokat.

Emellett a ZPP rendelkezései a felek számára határidőt szabnak a tények meghatározására és a bizonyítási indítványok benyújtására. A rendes polgári eljárásban minden egyes fél – a keresetben és az ellenkérelemben – legkésőbb az előkészítő tárgyalás során köteles meghatározni a követelését alátámasztó tényeket, bemutatni az általuk előadott tények megállapításához szükséges bizonyítékokat, valamint kinyilvánítani az ellenérdekű fél által tett nyilatkozatban szereplő tényekre és az általa indítványozott bizonyítékokra vonatkozó álláspontját. A fő tárgyalás során a felek csak akkor adhatnak elő új tényeket és bizonyítékokat, ha rajtuk kívül álló okokból képtelenek voltak azokat a korábbi eljárás során előadni vagy benyújtani.

A bíróság nem veszi figyelembe azokat az új tényeket és bizonyítékokat, amelyeket a felek saját hibájukból adnak elő vagy nyújtanak be a fő tárgyaláson.

A kis értékű követelésekkel kapcsolatos eljárásokban a bizonyítékokra és a bizonyításvételre vonatkozó további információért lásd a „[Kis értékű követelések – Horvát Köztársaság](#)” című információs lapot.

2.4 Milyen bizonyítási eszközök léteznek?

A ZPP a következő bizonyítási eszközökről rendelkezik: bírósági vizsgálat, okirati bizonyíték, tanúk, szakértők és a felek meghallgatása.

2.5 Milyen módon vehető fel a tanúk vallomása, és különbözik-e ez a szakértő tanúk meghallgatásától? Melyek az írásbeli bizonyítékok és a szakértői jelentések/vélemények benyújtásának szabályai?

A tanú olyan természetes személy, aki képes a bizonyítandó tényekre vonatkozó információval szolgálni. A tanúkat egyesével és a később meghallgatandó tanúk jelenléte nélkül kell meghallgatni, és kötelesek a válaszaikat szóban előadni.

A tanút először tájékoztatni kell arról, hogy köteles igazat mondani, és hogy nem hallgathat el semmit. Ezt követően figyelmeztetni kell a hamis tanúzás következményeire. Emellett a tanútól minden esetben meg kell kérdezni, hogyan ismerte meg azokat a tényeket, amelyekkel kapcsolatban vallomást tesz.

A szakértő tanúnak ugyanazokkal a tulajdonságokkal kell rendelkeznie, mint a tanúknak, vagyis képesnek kell lennie a megfigyelésre, az emlékezésre és emlékeinek előadására, és emellett szaktudással is rendelkeznie kell.

Egyes, a bíróság által megidézett szakértő tanúknak eleget kell tenniük az idézésnek, és be kell nyújtaniuk megállapításait és véleményüket.

Ennek megfelelően a szakértő tanúk feladata a megállapítások és véleményük kialakítása. A bíróság határozza meg, hogy a szakértő tanúnak csak szóban, a tárgyaláson kell-e előadnia megállapításait és véleményét, vagy azt a tárgyalást megelőzően írásban is be kell-e nyújtania. A bíróság az írásbeli megállapítások és vélemény benyújtására határidőt szab, amely nem lehet hosszabb 60 napnál.

A szakértő tanúnak minden esetben indokolnia kell véleményét.

A bíróság legkésőbb az tárgyalást 15 nappal megelőzően juttatja el a felekhez a megállapításokat és a véleményt, amelyen azokat tárgyalni kell.

A ZPP nem tesz különbséget a tanúk és a szakértő tanúk meghallgatása között, vagyis nem határoz meg különös eljárási szabályokat.

Az írásbeli bizonyítékok tekintetében a felek maguk nyújthatják be azokat a dokumentumokat, amelyekre nyilatkozataik bizonyítékaként hivatkoznak.

Az állami hatóság által a feladatkörében, meghatározott formában kibocsátott iratot és a jogi vagy természetes személy által a jogszabály vagy jogszabályon alapuló rendelet által ráruházott közjogi hatáskörének gyakorlása során ugyanezen formában kibocsátott iratot (közokirat) olyannak kell tekinteni, mint amely megfelelően bizonyítja az abban igazolt vagy szabályozott tények hitelességét.

Más iratok akkor rendelkeznek ilyen bizonyító erővel, ha külön szabályozás szerint azok bizonyító ereje a közokiratokéval azonos.

Lehetséges annak bizonyítása, hogy a közokiratba foglalt tények hamisak, vagy hogy az irat nem megfelelően került elkészítésre.

Amennyiben a bíróság megkérdőjelezi az irat hitelességét, felszólíthatja azt a hatóságot, amelytől az állítólagosan származik, hogy fejtse ki az azzal kapcsolatos álláspontját.

Nemzetközi megállapodás eltérő rendelkezése hiányában a megfelelően hitelesített külföldi közokiratok – viszonyosság esetén – a belföldi közokiratok bizonyító erejével megegyező bizonyító erővel rendelkeznek.

A ZPP emellett szabályozza az iratok rendelkezésre bocsátására vonatkozó kötelezettséget attól függően, hogy az irat a megidézett fél, az ellenérdekű fél, közigazgatási szerv, hatósági jogkör gyakorló szervezet vagy harmadik személy (természetes vagy jogi személy) birtokában van-e.

2.6 Van-e olyan bizonyítási mód, amely erősebb a többinél?

A bizonyítékok szabad mérlegelésének horvát (polgári) eljárásjogban alkalmazott főszabálya szerint a bíróság saját elhatározása alapján dönt arról, hogy a benyújtott bizonyítékok egyenkénti és összességében történő lelkiismeretes és gondos értékelése alapján mely tényeket fogadja el bizonyítottként, figyelembe véve az eljárás egészének eredményét.

Ennek megfelelően nincs olyan szabály, amely szerint egyes bizonyítási eszközök nagyobb súllyal vagy jelentőséggel bírnak, mint mások, bár a gyakorlatban az iratok általában megbízhatóbbnak (de nem jelentősebbnek) minősülnek, mint a többi bizonyíték (tanúk, meghallgatások).

2.7 Van-e kötelezően előírt bizonyítási mód egyes tények bizonyítására?

Nem, a ZPP nem írja elő, hogy egyes tények megállapításához meghatározott bizonyítási módot kell kötelezően alkalmazni. Az inter partes elvnek megfelelően a felek mutathatják be a bizonyítékokat, és a bíróság dönti el, hogy a bemutatott bizonyítékok közül melyekre van szükség a releváns tények megállapításához.

2.8 Kötelezi-e a jog a tanúkat a vallomástételre?

A tanúként megidézett személyek kötelesek az idézésnek eleget tenni és – a ZPP eltérő rendelkezése hiányában – vallomást tenni. Ennek megfelelően a vallomástétel – amelyhez hozzátartozik a bíróság előtti megjelenés kötelezettsége is –, a bizonyítékok előadása és az igazmondás minden személyre kiterjedő általános kötelezettség. Azokat a tanúkat, akik idős koruk, betegségük vagy súlyos testi fogyatékoságuk miatt nem képesek eleget tenni az idézésnek, az otthonukban kell meghallgatni.

2.9 Milyen esetben tagadhatják meg a vallomástételt?

Azt a személyt, aki a vallomástétellel megsértené a szakmai vagy katonai titkok megtartására vonatkozó kötelezettségét, addig nem lehet tanúként meghallgatni, amíg az illetékes hatóság fel nem menti e kötelezettsége alól.

A tanúk a következő esetekben tagadhatják meg a vallomástételt:

- olyan dolgok tekintetében, amelyeket a fél számukra mint meghatalmazott képviselő számára fedett fel;
- olyan dolgok tekintetében, amelyeket a fél vagy más személy a tanú számára mint vallási gyóntató számára fedett fel;
- olyan tények tekintetében, amelyeket a fél ügyvédként, orvosként vagy

más hivatás vagy tevékenység gyakorlása során ismert meg, ha őt

a hivatás vagy tevékenység gyakorlása során megismert tényekre vonatkozó titoktartási kötelezettség terheli.

Az egyesbíró vagy a tanács elnöke tájékoztatja e személyeket a vallomástétel megtagadásának lehetőségéről.

A tanú nyomós okból megtagadhatja a konkrét kérdés megválaszolását, különösen ha a kérdésre adott válasszal magát, egyenes ági rokonát bármelyik ágig, oldalági rokonát harmadik ágig, ideértve – a házasság megszűnése esetén is – házastársát vagy házassággal szerzett rokonát másodig, valamint gyámját vagy gondnokát, örökbefogadó szüleit vagy örökbefogadott gyermekét súlyos szegénynek, jelentős anyagi kárnak vagy büntetőeljárásnak tenné ki.

Az egyesbíró vagy a tanács elnöke tájékoztatja a tanút, hogy megtagadhatja a válaszadást a feltett kérdésre.

2.10 Alkalmazható-e szankció a tanúskodást megtagadó személlyel szemben, illetőleg a személy kényszeríthető-e a vallomástételre?

Igen, lehetséges. Amennyiben a megfelelően megidézett tanú indokolás nélkül elmulasztja a bíróság előtti megjelenést, vagy e tanú engedély vagy jogos indok nélkül elhagyja azt a helyet, ahol őt meg kell hallgatni, a bíróság elrendelheti, hogy őt – a saját költségén – erőszakkal hozzák vissza, emellett a tanút 500–10 000 horvát kuna összegű pénzbírságra is büntetheti.

Amennyiben a tanú megjelenik, de az abból eredő következményekre vonatkozó tájékoztatást követően megtagadja a vallomástételt vagy az egyes kérdésekre való válaszadást, és a bíróság szerint a válasz megtagadásának indoka nem jogos, a bíróság a tanút 500–10 000 horvát kuna összegű pénzbírságra büntetheti; amennyiben a tanú ezt követően is megtagadja a vallomástételt, a bíróság fogva tarthatja. A tanú fogva tartása addig tart, amíg bele nem egyezik a vallomástételbe vagy amíg a vallomása szükségtelenné nem válik, de legkésőbb egy hónapig.

Amennyiben a tanú később megindokolja távollmaradását, a bíróság visszavonja a pénzbírságra vonatkozó határozatát, és részben vagy egészben felmentheti a tanút a költségek megfizetésének kötelezettsége alól. A bíróság akkor is visszavonhatja a pénzbírságra vonatkozó határozatát, ha a tanú később beleegyezik a vallomástételbe.

2.11 Van-e olyan személy, akitől nem szerezhető be tanúvallomás?

A vallomástétel általános kötelezettsége alóli, szakmai vagy katonai titkok tekintetében történő mentesülésekre, vagyis az olyan személyek vallomástétel megtagadásához való jogára, akik meghatározott tevékenységet végeznek, és az egyes kérdések megválaszolásának megtagadásához való jogra vonatkozó információkért lásd a 9. pontot.

Főszabály szerint kizárólag azokat a személyeket lehet tanúként meghallgatni, akik a bizonyítandó tényekre vonatkozó információval tudnak szolgálni, és a bíróság eseti alapon határoz a személy vallomástételre való képességéről.

Az eljárásban félként vagy valamelyik fél jogi képviselőjeként közvetlenül részt vevő személy nem lehet tanú, de a fél meghatalmazott képviselőjét meg lehet hallgatni tanúként.

2.12 Mi a bíróságnak és a felek szerepe a tanú kihallgatásában? Milyen feltételekkel tehető tanúvallomás videokonferencia útján vagy egyéb technikai eszközök segítségével?

Minden tanút egyenként, a később meghallgatandó tanúk jelenlétének kizárásával kell meghallgatni. A tanúnak szóban kell válaszolnia.

A tanút először tájékoztatni kell arról, hogy köteles igazat mondani, és hogy nem hallgathat el semmit. Ezt követően figyelmeztetni kell a hamis tanúzás következményeire.

A tanút ezt követően felszólítják, hogy nyilatkozzon a vezeték- és utónevről, a személyazonosító számáról, az apja nevről, foglalkozásáról, címéről, születési helyéről, életkoráról, valamint a félhez fűződő viszonyáról.

Ezen általános kérdéseket követően a tanút felszólítják, hogy mondjon el mindent, amit azokról a tényekről tud, amelyekről vallomást kell tennie, majd neki megerősítés, kiegészítés vagy magyarázat céljából további kérdéseket lehet feltenni. Nem tehetők fel olyan kérdések, amelyek tartalmazzák a kérdésre adott választ.

A tanútól minden esetben meg kell kérdezni, hogyan ismerte meg azokat a tényeket, amelyekről vallomást tesz.

Azokat a tanúkat, akiknek a jelentős tényekre vonatkozó vallomásai ellentmondanak egymásnak, szembesíteni lehet egymással. A tanúkat egyesével kell kikérdezni minden olyan körülményről, amelynek tekintetében ellentmondás áll fenn, és válaszaikat jegyzőkönyvbe kell venni.

A Horvát Köztársaságban nincsenek a videokonferencia útján történő bizonyításvételre vonatkozó különös szabályok. A ZPP 126a–126c. cikkének rendelkezései azonban alapot kínálnak e meghallgatási módhoz, vagyis a bírósági tárgyalásokról hangfelvétel készíthető. A felvételek készítéséről szóló határozatot a bíróság hivatalból vagy a fél kérelmére hozza meg. A hangfelvétel tárolására és továbbítására, a technikai feltételekre, valamint a felvétel elkészítésének módjára vonatkozó szabályokat a bíróság eljárási szabályzata tartalmazza.

3 A bizonyítékok értékelése

3.1 Ha az egyik fél nem jogszerűen szerezte be a bizonyítékokat, vonatkozik-e valamilyen korlátozás a bíróságra az ítélethozatallal kapcsolatban?

A ZPP nem tartalmaz a jogellenesen beszerzett bizonyítékokra vonatkozó különös rendelkezéseket. A jogalap azonban a Horvát Köztársaság alkotmányának (*Ustav Republike Hrvatske*) (NN 56/90., 135/97., 8/98., 113/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10., 85/10., 05/14. sz.) 29. cikkében található, amely kimondja, hogy a jogellenesen beszerzett bizonyítékok nem használhatók fel a bírósági eljárásokban.

A ZPP csak arról rendelkezik, hogy a bíróság nem veheti figyelembe a felek olyan indítványait, amelyek ellentétesek a kötelező érvényű szabályokkal vagy a közérkölcös szabályaival.

3.2 Ha félként veszek részt az ügyben, bizonyítéknak számít-e a nyilatkozatom?

Az ügyben részt vevő feleket nem lehet tanúként meghallgatni; a ZPP rendelkezései szerint azonban egyéb bizonyítékok hiányában, vagy ha a bíróság – a hivatkozott egyéb bizonyítékoktól függetlenül – a jelentős tények megállapítása érdekében szükségesnek ítéli, lehetőség van bizonyítási eszközként a felek meghallgatására.

Eltérő rendelkezés hiányában a ZPP tanúktól történő bizonyításvételre vonatkozó szabályait kell alkalmazni a felek meghallgatására is.

Utolsó frissítés: 19/12/2018

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.